

เพื่อให้ความรู้ด้านพระพุทธศาสนาและส่งเสริมให้กำลังพล ทอ. มีคุณธรรมและจริยธรรมในการปฏิบัติราชการ

พระยโสธราเถรี

พระภักทากัจจนาเถรี หรือ พระนางยโสธราพิมพา^๑ พระนางเกิดในโกถิยะสกุล เป็นราชธิดาของพระเจ้าสุปปพุทธะ และพระนางอมิตาเทวี พระนางประสูติมาพร้อมด้วยรูปสมบัติ โภคสมบัติ มียศ มีศีล เมื่อครั้งแรกประสูติพระประยูรญาติจึงถวายพระนามว่า ภักทากัจจนา เพราะมีผิวพรรณเหมือนทองคำอันบริสุทธิ์

เมื่อพระนางเจริญวัยแล้ว^๒ ได้อภิเษกเป็นพระมเหสีของเจ้าชายสิทธัตถะ และให้การประสูติราหุลกุมารในคืนนั้น หลังจากที่เจ้าชายสิทธัตถะได้ทอดพระเนตรเห็นเทวทูตทั้ง ๔ พระองค์จึงตัดสินใจจะออกบวชเพื่อหาหนทางดับทุกข์ หลังพระโคตมพุทธเจ้าตรัสรู้แล้ว พระเจ้าสุทโธทนะจึงทูลเชิญให้พุทธองค์เสด็จไปยังกรุงกบิลพัสดุ์ ครั้นเมื่อผ่านไปแล้วสองปีหลังการตรัสรู้ พระพุทธเจ้าจึงเสด็จไปยังกบิลพัสดุ์ ในช่วงแรกนั้น พระนางยโสธรา มิได้ออกไปต้อนรับพุทธองค์ พระพุทธเจ้าจึงถือบาตรเสด็จขึ้นไปหาพระนางยโสธราพร้อมด้วยพระอัครสาวกทั้งสอง ก่อนเข้าไปได้ตรัสกับท่านทั้งสองว่า “ให้พระราชาธิราชให้ไว้ตามชอบใจ พวกเราไม่ควรกล่าวอะไร” พระนางเสด็จมาจับที่พระบาท มีพระเศียรและพระพักตร์กึ่งเกลือกอยู่ที่หลังพระบาท ถวายบังคมตามพระอัธยาศัย

พระราชินี (พระเจ้าสุปปพุทธะ) ประทับอยู่ด้วย ได้ตรัสสรรเสริญคุณความดี ความรักที่พระนางยโสธรา มีต่อพระสวามี เป็นต้นว่า “ธิดาของหม่อมฉัน พอได้สดับว่าพระองค์ทรงนุ่มนวลผ้านกาสาเย ก็เปลี่ยนมานุ่งผ้านกาสาเยบ้าง ได้สดับว่า พระองค์เสวยพระกระยาหารหนเดียว ก็เสวยหนเดียว บ้างสดับว่าพระองค์ละเลิกที่นอนใหญ่ ก็เปลี่ยนมาบรรทมเตียงน้อยที่ซึ่งด้วยแผ่นผ้า สดับว่าพระองค์เว้นจากดอกไม้และของหอมก็ทรงงดบ้าง” พระพุทธองค์ จึงทรงตรัสเล่าเรื่องจันทกนิริชาดกจนนางยโสธราบรรลุโสดาปัตติผล

ครั้นพระเจ้าสุทโธทนะนิพพานในเศวตฉัตร และพระเจ้ามahanama ขึ้นเสวยราชสมบัติแทน พระนางมหาปชาบดีโคตมีพร้อมด้วยชัตติยานารีอีก ๕๐๐ คนออกบวชเป็นภิกษุณี พระนางพิมพามีดำริว่า “พระสวามีของเรา ก็ได้บรรลุเป็นพระสัมมาสัมพุทธเจ้าแล้ว แม้พระโอรสของเราก็กบวชในสำนักของพระองค์ เราจะอยู่ทำอะไร แม้เราก็กบวช แล้วไปอยู่ที่กรุงสาวัตถี เพื่อจะได้เห็นทั้งพระสวามีและพระโอรสทุกวัน”

^๑ พระไตรปิฎกเล่มที่ ๓๓ พระสุตตันตปิฎกเล่มที่ ๒๕ ขุททกนิกาย อปทาน ภาค ๒ -พุทธวงศ์-จริยาปิฎก

^๒ <https://cheewajit.com/healthy-mind/84282.html>

พระนางจึงเสด็จไปบวชในสำนักของพระนางมหาปชาบดีเถรี พร้อมด้วยบริวาร ๑,๐๐๐ คน พระมหาปชาบดีโคตมี จึงทรงบวชให้ตามพระประสงค์มีนามว่า “พระยโสธราเถรี” หรือ “พระภัททากัจจนาเถรี” ขณะบวชก็ทรงบำเพ็ญเพียร เจริญวิปัสสนา เพียงครึ่งเดือนก็บรรลุเป็นพระอรหันต์

พระพุทธเจ้าจึงทรงแต่งตั้งให้พระยโสธราเถรีเป็นเอตทัคคะด้านอภิญญาใหญ่ เพราะสามารถระลึกชาติได้ถึงสองขยหนึ่งกับอีกแสนกับเพียงครั้งเดียว

พระพุทธเจ้าทรงยกย่องพระยโสธราเถรีว่าเป็นเอตทัคคะ ๖ ด้านคือ

- (๑) แสดงฤทธิ์เหนือสามัญชนได้
- (๒) มีหูทิพย์ ฟังเสียงได้ในที่ไกลได้
- (๓) ทายใจผู้อื่นได้
- (๔) ระลึกชาติได้
- (๕) มีตาทิพย์ มองเห็นในที่ไกลได้
- (๖) ทำเรื่องหมองใจให้คลายสิ้นไปได้

พระยโสธราเถรี นิพพานในพรรษาที่ ๔๓ แห่งพระผู้มีพระภาค ขณะมีพระชนมายุได้ ๗๘ พรรษา ก่อนที่พระนางยโสธราเถรีจะนิพพาน ได้เข้าเฝ้าทูลลาพระผู้มีพระภาคเจ้า ความว่า “หม่อมฉันมีอายุได้ ๗๘ ปี ล่วงเข้าปัจฉิมวัยแล้ว ถึงความเป็นผู้มีกายค้อมลงโดยลำดับ ขอราบทูลลาพระมหารามุณี หม่อมฉันมีวัยแก่ห้องมชีวิตของหม่อมฉันมีอยู่นิดหน่อย หม่อมฉันจักละพระองค์ไป ที่พึงของตนหม่อมฉันทำไว้แล้ว ในกาลปัจฉิมวัยนี้ ความตายเข้ามาปิดล้อมไว้แล้ว ข้าแต่พระมหาวีระ หม่อมฉันจักนิพพานในคืนวันนี้” และกล่าวอีกว่า “ข้าแต่พระมหารามุณี หม่อมฉันไม่มีชาติชรา พยาธิ และมรณะ หม่อมฉันจักเข้าถึงนิพพานที่ไม่มีปัจจัยปรุงแต่ง เป็นบุรีที่ไม่มี ความแก่ ความตาย และไม่มีภัย บริษัทที่เข้าเฝ้าพระองค์อยู่ รู้จักความผิด จึงขอประทานโทษ เฉพาะพระพักตร์ของพระศาสดา ข้าแต่พระมหาวีระ เมื่อหม่อมฉันเวียนวายตายเกิดอยู่ในสงสาร หากมีความผิดพลาดในพระองค์ หม่อมฉันกราบทูลว่า ขอพระองค์โปรดยกโทษให้แก่หม่อมฉันด้วยเถิด”

เมื่อพระพุทธเจ้าดับความเข่นนั้น จึงตรัสไปว่า “เมื่อเธอบอกว่า จะลानิพพาน ตถาคตจะไปว่าอะไรเธอ ให้มากเล่า เธอปฏิบัติตามคำสั่งสอนของเรา จงแสดงฤทธิ์ และตัดความสงสัยของบริษัททั้งปวงในศาสนาเถิด” หลังจากนั้นพระยโสธราเถรีได้แสดงอิทธิฤทธิ์ต่าง ๆ และขอขมาในการล่วงเกินพระผู้มีพระภาคเจ้า ทั้งทางกาย วาจา ใจ ในครั้นเมื่อใช้ชีวิตคู่ร่วมกันหลายกับในกาลก่อน แล้วเสด็จสู่พระนิพพาน

จัดทำโดย : กองอนุศาสนาจารย์ กรมยุทธศึกษาทหารอากาศ
คณอก.จัดกิจกรรมส่งเสริมให้กำลังพลของ ทอ.มีคุณธรรมและจริยธรรมในการปฏิบัติราชการ